

بررسی ارتباط میان تغییرات ارقام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

غلامرضا علی خانی^۱

کارشناسی ارشد مدیریت مالی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

دکتر محمود همت فر^۲

دانشیار، گروه حسابداری، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

(تاریخ دریافت: ۲۶ آذر ۱۳۹۴؛ تاریخ پذیرش: ۲۲ خرداد ۱۳۹۵)

هدف از این پژوهش بررسی ارتباط میان تغییرات ارقام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و از لحاظ هدف کاربردی می باشد. روش گردآوری اطلاعات، مطالعات کتابخانه ای بوده است. به منظور آزمون فرضیه های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون نسبت موفقیت در جامعه استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که بین تغییرات ارقام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه وجود دارد همچنین میان تغییرات درآمد، بهای تمام شده و هزینه های عملیاتی با تغییرات ارزش افزوده بازار در شرکتهای مورد مطالعه رابطه^{-۱}ی معنادار وجود دارد.

واژه های کلیدی: ارزش افزوده بازار، هزینه مالی، تغییرات ارقام.

^۱ rezaalikhani100@yahoo.com

^۲ dr.hematfar@yahoo.com

مقدمه

با توجه به اهمیت محتوای اطلاعاتی سود حسابداری و از آنجا که این حوزه از حسابداری بستر ساز توسعه تحقیقات حسابداری می باشد. این تحقیق به بررسی ارتباط میان تغییرات اجزاء صورت سود و زیان و ارزش افزوده بازار می پردازد [۱۲]. سود حسابداری معیار مهمی جهت تقسیم سود، سنجش کارایی و اثربخشی عملکرد مدیران و نیز ابزار کاربردی جهت پیش بینی و ارزیابی استفاده کنندگان صورت های مالی می باشد [۲]. در محاسبه سود حسابداری از فرض تعهدی استفاده می شود که به همین دلیل در مقاطعی مورد انتقادات جدی قرار گرفته است لکن با تمامی این فراز و فرود ها وجود محتوای اطلاعاتی سود حسابداری امری اثبات شده است [۱۳]. از سوی دیگر با مروری بر پیشینه تحقیقات صورت گرفته مشاهده می کنیم که پژوهشگران غالباً به بررسی ارتباط سود حسابداری با سایر متغیرها پرداخته اند. از این رو در این تحقیق تأکید به اجزای تشکیل دهنده سود حسابداری می باشد. با گسترش تجارت جهانی و تأسیس شرکت های چند ملیتی مفاهیم و شاخص های جدیدی جهت ارزیابی عملکرد شرکت ها مطرح گردید [۵]. یکی از این شاخص ها ارزش افزوده می باشد. ارزش افزوده عبارت است از مبلغی که به ارزش یک محصول در یک مرحله از تولید اضافه می شود. ارزش افزوده از سه منظر ارزش افزوده ی بازار، ارزش افزوده اقتصادی و ارزش افزوده حسابداری قابل محاسبه است. در سالهای اخیر استفاده کنندگان صورت های مالی با ترکیب اطلاعات مالی شرکت ها و واقعیات بازار به جستجوی یافتن شاخص های ارزیابی عملکرد جدیدی بوده اند [۹]. در این بین ارزش افزوده به عنوان یکی از بهترین این شاخص ها معرفی گردیده است. ارزش افزوده از سه منظر قابل بررسی است. ارزش افزوده اقتصادی، ارزش افزوده حسابداری و ارزش افزوده بازار [۱]. در این تحقیق از معیار ارزش افزوده بازار استفاده شده است. ارزش افزوده بازار از طریق مقایسه ارزش شرکت با ارقام صورتهای مالی بدست می آید. از آنجا که ارزش افزوده بازار یک شاخص ارزیابی شرکت مبتنی بر بازار می باشد. لذا بررسی ارتباط میان این شاخص با ارقام تشکیل دهنده سود حسابداری می تواند حاوی نتایج مثمرتری باشد [۱۱].

اهمیت و ضرورت موضوع

اگر چه مفهوم تعهدی سود به عنوان یک اندازه گیری بنیادی با انتقادهایی مواجه است اما از دیدگاه اطلاعاتی، این مفهوم بیانگر نتیجه ی فعالیت بنگاه اقتصادی می باشد [۸]. بر اساس فرضیه ی بازار کارا، تحقیقات تجربی نیز نشان داده است که سود حسابداری، بار و محتوای اطلاعاتی دارد [۳]. محاسبه ی سود حسابداری از لحاظ یک اندازه گیری یگانه ی عملکرد و یا اطلاعاتی که در محاسبه ی آن لحاظ می شود، توسط حسابداران حرفه ای و تحلیل گران مالی همواره مورد تاکید قرار داشته است [۱۰]. مثلاً در بیانیه ی شماره ی یک هیات استانداردهای حسابداری مالی آمده است که «کانون توجه گزارشگری مالی، اطلاعات مرتبط با عملکرد واحد انتفاعی است که توسط معیارهای سود و اجزاء تشکیل دهنده ی آن تامین می شود [۴]. از سوی دیگر با توجه به مطرح شدن شاخص های نوظهور ارزیابی عملکرد شرکتها، بررسی ارتباط میان این شاخص ها و شاخصهای سنتی و از جمله سود حسابداری اهمیت بسزایی از دیدگاه استفاده کنندگان صورتهای مالی دارد [۶].

پیشینه تحقیق

با بررسی پژوهش های انجام شده در حوزه سود حسابداری در می یابیم که تاکنون تحقیقی در خصوص موضوع این پژوهش انجام نشده است. علی ایحال در ادامه به بررسی برخی نتایج برخی تحقیقات داخلی و خارجی مشابه می پردازیم.

- مسعود فولادی در سال ۱۳۹۰ طی پژوهشی به بررسی ارتباط میان تغییرات اقلام صورت سود و زیان و تغییرات قیمت سهام پرداخت. جامعه آماری این پژوهش شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمروی زمانی پژوهش ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۹ می باشد. در این تحقیق از میان شرکتهای جامعه آماری با روش حذف سیستماتیک در نهایت ۵۵ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. در این تحقیق ارتباط میان تغییرات درآمد، بهای تمام شده، هزینه عملیاتی و هزینه های مالی با تغییرات قیمت سهام مورد آزمون قرار گرفت. در این پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون نسبت موفقیت در جامعه جهت آزمون فرضیه های پژوهش استفاده شده است. نتایج این تحقیق حاکی از وجود ارتباط معنادار میان تغییرات اقلام صورت سود و زیان و تغییرات قیمت سهام می باشد.

- قدرت الله طالب نیا و شجاع اسماعیل زاده در سال ۱۳۹۰ طی پژوهشی به بررسی ارتباط میان ارزش افزوده بازار و ارزش افزوده اقتصادی با سود حسابداری پرداختند. جامعه آماری این پژوهش شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمروی زمانی پژوهش ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۸ می باشد. نتایج این تحقیق حاکی از وجود ارتباط مثبت و معنادار میان ارزش افزوده بازار و ارزش افزوده اقتصادی با سود حسابداری در همه صنایع (به جز صنایع خودروبی و دارویی) می باشد.

- محمود یحیی زاده و شهاب الدین شمس در سال ۱۳۸۹ طی پژوهشی به بررسی ارتباط میان ارزش افزوده اقتصادی و نسبت های سودآوری با ارزش افزوده بازار پرداختند. جامعه آماری این پژوهش شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمروی زمانی پژوهش ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۵ می باشد. نتایج این تحقیق حاکی از وجود ارتباط مثبت و معنادار و نسبتاً قوی میان متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش می باشد.

- حسین اعتمادی و زهرا فتحی در سال ۱۳۹۱ طی پژوهشی به بررسی مقایسه توانایی تبیین ارزش افزوده بازار با استفاده از سود خالص و ارزش افزوده اقتصادی پرداختند. در این تحقیق ۵۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از صنایع مختلف طی سالهای ۱۳۷۷ الی ۱۳۸۸ مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که سود خالص در مقایسه با ارزش افزوده اقتصادی توانایی بیشتری جهت تبیین ارزش افزوده بازار دارد.

- رضوان حجازی و عارفه حسینی در سال ۱۳۹۱ طی پژوهشی به بررسی ارزش افزوده بازار و ارزش افزوده اقتصادی با معیارهای حسابداری (از جمله نسبتهای سودآوری و سود خالص) پرداختند. در این تحقیق ۸۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از صنایع مختلف طی سالهای ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که ارزش افزوده بازار و ارزش افزوده اقتصادی دارای ارتباط معنادار و مستقیم با شاخصهای حسابداری و از جمله سود حسابداری می باشند.

-اوبیرن طی پژوهشی در سال ۲۰۰۱ به بررسی ارتباط میان ارزش افزوده اقتصادی و بازار و شاخص سود عملیاتی و سود خالص پرداخت. در این پژوهش اطلاعات ۱۵۲ شرکت طی دوره زمانی ۱۹۸۵ الی ۱۹۹۸ با استفاده از آزمونهای رگرسیون خطی و چندگانه مورد آزمون قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان می دهد سود عملیاتی و سود خالص به ترتیب ۶۵٪ و ۷۲٪ متغیر ارزش افزوده اقتصادی را تبیین می نمایند. همچنین سود خالص به ترتیب ۷۱٪ و ۸۰٪ متغیر ارزش افزوده بازار را توضیح داده و لذا میان متغیرهای سود عملیاتی و سود خالص با ارزش افزوده اقتصادی و ارزش افزوده بازار ارتباط نسبتاً قوی و معنادار وجود دارد.

-پابلو فرناندز طی پژوهشی در سال ۲۰۱۲ به بررسی قدرت تبیین ارزش افزوده اقتصادی و سود حسابداری در ارتباط با شاخص ارزش افزوده بازار پرداخت. نتایج حاصل از بررسی ۵۸۲ شرکت آمریکایی فعال در بورس داو جونز حاکی از این است که هر دو متغیر ارزش افزوده اقتصادی و سود حسابداری توانایی تبیین ارزش افزوده بازار را دارند. همچنین نتایج پژوهش نشان می دهد که سود خالص در مجموع شاخص بهتری نسبت به ارزش افزوده اقتصادی جهت تبیین و توضیح متغیر ارزش افزوده بازار دارد.

با دقت در سایر پژوهشهای انجام شده در داخل و خارج از کشور تا حدود بسیار زیادی شاهد تطابق نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر و دیگر پژوهشها می باشیم. به بیان دیگر نتایج پژوهش حاضر مانند بسیاری از پژوهش های موید وجود ارتباط معنادار اقلام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار می باشد.

ادبیات و چهارچوب نظری

سود از تغییر حقوق صاحبان سهام یا تغییر در خالص داراییهای یک واحد تجاری طی یک دوره مالی ناشی می شود. به بیان دقیق تر، سود برآیند کلیه تغییرات در حقوق صاحبان سهام (سرمایه) طی یک دوره به استثناء تغییرات ناشی از سرمایه گذاری توسط صاحبان سرمایه و توزیع منافع بین آنها می باشد [۶]. سود خالص در حسابداری عبارت است از مازاد درآمدهای تحقق یافته نسبت به کلیه هزینه های واقع شده در یک دوره مالی معین. ارزش افزوده به مفهوم مابه ازای ارزشی است که بر اثر برخی اعمال و پدیده ها ایجاد می شود که در چارچوب ارزش های اقتصادی تبیین و طبقه بندی می گردد. نشان دهنده تفاوت ارزش معاملاتی (ارزش فروش) و ارزش کالا و خدمات خریداری شده است [۳]. هدف اولیه بیشتر شرکتها افزایش ثروت سهامداران است. بدیهی است که این هدف منافع سهامداران را تامین می کند. همچنین این هدف برای اطمینان از تخصیص منابع کمیاب به طور کارا کمک می کند. ثروت سهامداران از طریق به حداکثر نمودن تفاوت بین ارزش بازار سهام شرکت و مقدار سرمایه تامین شده توسط سهامداران به حداکثر می رسد. این تفاوت، ارزش افزوده بازار (MVA) نامیده می شود [۱۱، ۹].

حقوق صاحبان سهام - ارزش بازار سهام = MVA

حقوق صاحبان سهام - (قیمت سهام) (تعداد سهام منتشره) = MVA

میانگین حقوق صاحبان سهام - میانگین ارزش بازار سهام = MVA

پرسش پژوهش

پرسش اصلی پژوهش این است که آیا ارتباط معناداری میان تغییرات اقلام صورت سود و زیان و متغیر ارزشافزوده بازار در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد؟ و در صورت پاسخ مثبت، نوع و میزان این همبستگی چگونه است؟

اهداف پژوهش

در این پژوهش سعی شده است که با انجام آزمونهای مناسب، همبستگی میان تغییرات اقلام صورت سود و زیان به عنوان متغیرهای مستقل و تغییرات ارزش افزوده بازار به عنوان متغیرهای وابسته مورد بررسی قرار گیرد.

در ادامه با برخی دیگر از اهداف پژوهش آشنا می‌شویم.

۱- آشنایی با مفهوم سود حسابداری و اجزای تشکیل دهنده آن

۲- آشنایی با انواع شاخص های ارزیابی عملکرد شرکتها.

فرضیه‌های پژوهش

پژوهش حاضر به بررسی ارتباط میان تغییرات اقلام صورت سود و زیان و شاخص ارزش افزوده بازار می‌پردازد. پژوهش حاضر توانایی توضیح متغیرهای وابسته را توسط متغیر مستقل پژوهش مورد بررسی قرار می‌دهد. به بیان دیگر پژوهش بررسی می‌کند که آیا ارتباط معناداری میان متغیرهای مستقل و وابسته‌ی پژوهش وجود دارد یا خیر؟

این اهداف با آزمون فرضیه‌های زیر عملی می‌شود.

فرضیه اصلی

فرضیه اصلی تحقیق به صورت زیر بیان می‌شود:

بین تغییرات اقلام صورت سود زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط معنادار وجود دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی-همبستگی و به لحاظ هدف کاربردی می‌باشد.

روش جمع‌آوری اطلاعات

ادبیات و پیشینه‌ی پژوهش که موضوع فصل دوم این پژوهش می‌باشد، از طریق مطالعات کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است. در تحریر ادبیات پژوهش از کتابها، پایان‌نامه‌ها، مجلات داخلی و خارجی مرتبط با موضوع پژوهش استفاده شده است داده‌های مورد نیاز برای محاسبه‌ی متغیر سرمایه فکری و نیز متغیر مازاد جریانهای نقدی آزاد با استفاده از اطلاعات مندرج در صورتهای مالی شرکتهای نمونه و همچنین مراجعه به پایگاه اطلاعاتی سازمان بورس اوراق بهادار جمع‌آوری شده است.

روشهای آماری و انواع آزمونهای فرضیه‌ها

پس از گردآوری و طبقه بندی داده باید مرحله بعدی فرایند پژوهش، که به مرحله تجزیه و تحلیل داده ها معروف است، را آغاز کند. این مرحله در پژوهش اهمیت زیادی دارد زیرا نشان دهنده تلاش ها و زحمات فراوان گذشته است. در این مرحله پژوهشگر اطلاعات و داده ها را در جهت آزمون فرضیه ها و ارزیابی آن مورد بررسی قرار می دهد. در مرحله تجزیه و تحلیل، آنچه مهم است این است که پژوهشگر باید اطلاعات و داده ها را در مسیر هدف پژوهش، پاسخ گویی به سؤالات پژوهش و نیز ارزیابی فرضیه های پژوهش خود، مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد [۱]. در این تحقیق از ضریب همبستگی جهت شناسایی موفقیت و یا عدم موفقیت هر یک از آزمونهای آماری استفاده شده است. رابطه محاسباتی تابع آماری ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر می باشد:

$$r = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{[n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2]} \sqrt{[n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2]}}$$

که در این تابع آماری داریم:

n = تعداد زوجهای مورد بررسی x_i = مقادیر متغیر اول y_i = مقادیر متغیر دوم

در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از آزمونهای ضریب همبستگی و نسبت موفقیت در جامعه استفاده می شود. به این صورت که در ابتدا بین تغییرات هر یک از اقلام صورت سود و زیان مورد بررسی و تغییرات ارزش افزوده بازار هر یک از شرکتهای جامعه آماری در بازه زمانی مورد نظر پژوهش یک ضریب همبستگی محاسبه می شود. این ضریب همبستگی بیانگر این است که بین تغییرات هر یک از اقلام سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه مثبت یا منفی وجود دارد. لازم به ذکر است که هر یک از اقلام صورت سود و زیان به صورت مجزا مورد بررسی قرار می گیرند. ضریب همبستگی مثبت میان تغییرات اقلام افزایشده سود و تغییرات ارزش افزوده بازار و همچنین ضریب همبستگی منفی میان تغییرات اقلام کاهشده سود و تغییرات ارزش افزوده بازار را به عنوان موفقیت، و دیگر ضرایب همبستگی عدم موفقیت در نظر می گیریم. در آزمون هر یک از فرضیات پژوهش تعداد موفقیت ها محاسبه و از طریق آزمون فرض نسبت موفقیت در جامعه، نسبت موفقیت در جامعه محاسبه می شود. نسبت موفقیت در جامعه در این تحقیق ۶۰٪ در نظر گرفته می شود.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پژوهش، اطلاعات توسط برنامه‌ی Excel طبقه‌بندی شده و سپس وارد برنامه رایانه‌ای Spss گردید. در ادامه با توجه به نیازهای پژوهش، آزمونهای مورد نیاز صورت گرفت. در نهایت نتایج آزمون فرضیه‌ها مورد بررسی و تفسیر قرار گرفت.

روش آزمون فرضیه‌های پژوهش

در این پژوهش پس از ارائه شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از آزمونهای ضریب همبستگی و نسبت موفقیت در جامعه استفاده می‌شود. به این صورت که در ابتدا بین تغییرات هر یک از اقلام صورت سود و زیان مورد بررسی و تغییرات ارزش افزوده بازار هر یک از شرکتهای جامعه آماری در بازه زمانی مورد نظر پژوهش یک ضریب همبستگی محاسبه می‌شود. این ضریب همبستگی بیانگر این است که بین تغییرات هر یک از اقلام سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه مثبت یا منفی وجود دارد. لازم به ذکر است که هر یک از اقلام صورت سود و زیان به صورت مجزا مورد بررسی قرار می‌گیرند. ضریب همبستگی مثبت میان تغییرات اقلام افزایشده سود و تغییرات ارزش افزوده بازار و همچنین ضریب همبستگی منفی میان تغییرات اقلام کاهشده سود و تغییرات ارزش افزوده بازار را به عنوان موفقیت، و دیگر ضرایب همبستگی عدم موفقیت در نظر می‌گیریم. در آزمون هر یک از فرضیات پژوهش تعداد موفقیت‌ها محاسبه و از طریق آزمون فرض نسبت موفقیت در جامعه، نسبت موفقیت در جامعه محاسبه می‌شود. نسبت موفقیت در جامعه در این تحقیق ۶۰٪ در نظر گرفته می‌شود. در هر یک از فرضیه‌های پژوهش در صورتی که Z محاسبه شده در منطقه بحرانی قرار گیرد فرض صفر تایید می‌شود.

شاخص‌های توصیف کننده متغیرهای پژوهش

شاخص‌ها	تعداد	دامنه تغییرات	میانگین	خطای استاندارد	واریانس
تغییرات درآمد	۵۶۴	۹	۰/۲۸۰	۰/۰۱۷	۰/۱۶۶
تغییرات بهای تمام شده	۵۶۴	۷/۶۶	۰/۲۰۹	۰/۰۱۸	۰/۱۸۹
تغییرات هزینه عملیاتی	۵۶۴	۸۴/۹۴	۰/۷۲۹	۰/۲۲۶	۲۸/۸۵۱
تغییرات هزینه مالی	۵۶۴	۲۷/۱۷	۰/۳۹۰	۰/۰۶۵	۲/۳۹۹
تغییرات ارزش افزوده بازار	۵۶۴	۳۶۴/۶۸	۰/۹۰۲	۰/۵۶۷	۱۸۱/۸۶۷

هدف هر پژوهش یافتن راه‌حلی برای سوالات مطرح شده در قالب فرضیه‌های پژوهش می‌باشد و از این رو نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش حلقه‌ی نهایی در زنجیره‌ی هر پژوهش علمی محسوب می‌شود. در واقع بیشتر کوششها در فرایند پژوهش با هدف دستیابی به نتایج و ارائه‌ی پیشنهادها صورت می‌گیرد. در ادامه نتایج حاصله تفسیر و در انتها محدودیتهای پژوهش همراه با پیشنهادهای مبتنی بر نتایج آن و همچنین توصیه‌هایی جهت پژوهشهای آتی ارائه خواهد شد.

خلاصه‌ی موضوع و روش پژوهش

صورت سود و زیان به عنوان یکی از مهمترین صورتهای مالی اساسی و سود خالص هر سهم به عنوان "خط آخر" یکی از مهمترین اقلام صورت سود و زیان موسسات انتفاعی طی سالیان متمادی مطرح بوده است. سود حسابداری یکی از مهمترین اطلاعات در تصمیم‌گیریهای اقتصادی می‌باشد و قسمت زیادی

از تحقیقات انجام شده در تاریخ حسابداری و امور مالی متعلق به سود حسابداری و ابعاد مختلف آن می‌باشد. تاکید اصلی گزارشهای مالی، ارائه‌ی اطلاعات درباره‌ی نتایج فعالیتهای یک واحد اقتصادی است. از این رو سود و اجزاء تشکیل دهنده‌ی آن نقش مهمی در فرایند تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان دارند.

این پژوهش با عنوان « بررسی تحلیلی ارتباط میان تغییرات اقلام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران » طی سالهای ۱۳۸۷ لغایت ۱۳۹۲ انجام شده است. هدف اصلی این پژوهش بررسی ارتباط تغییرات اقلام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه‌ی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که سهام آنها در دوره‌ی زمانی پژوهش مورد معامله قرار گرفته و دارای شرایط چهارگانه از پیش تعیین شده برای اعضای جامعه‌ی آماری بوده‌اند. در ادامه با استفاده از روش حذف سیستماتیک در نهایت ۹۴ شرکت به عنوان نمونه‌ی آماری انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز پژوهش از صورتهای مالی شرکتهای نمونه‌ی آماری و همچنین مراجعه به پایگاه اطلاعاتی رسمی بورس اوراق بهادار تهران استخراج شده است. روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی بوده و از حیث هدف در محدوده‌ی پژوهشهای کاربردی قرار می‌گیرد. همچنین شیوه‌ی استدلال پژوهش قیاسی - استقرایی می‌باشد. به منظور دستیابی به اهداف پژوهش، پرسشهای پژوهش در قالب یک فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی مطرح و به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون نسبت موفقیت در جامعه استفاده شده است.

بحث در نتایج آزمون فرضیه‌ها

در این بخش به ارائه‌ی نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌پردازیم.

آزمون فرضیه‌ی فرعی اول

. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که نسبت شرکتهایی که ضریب همبستگی مثبت بین تغییرات درآمد و تغییرات ارزش افزوده بازار دارند بیش از ۶۰٪ می‌باشد. یعنی در بیش از ۶۰٪ شرکتهای مورد بررسی ارتباط معنادار بین تغییرات درآمد و تغییرات ارزش افزوده بازار وجود دارد و لذا درآمد فروش می‌تواند حاوی اطلاعات برای ارزش افزوده بازار باشد. با توجه به این نتایج می‌توان گفت:

« بین تغییرات درآمد و تغییرات ارزش افزوده بازار ارتباط معنادار وجود دارد. »

آزمون فرضیه‌ی فرعی دوم

نتایج این آزمون نشان می‌دهد که نسبت شرکتهایی که ضریب همبستگی مثبت بین تغییرات بهای تمام شده و تغییرات ارزش افزوده بازار دارند بیش از ۶۰٪ می‌باشد. یعنی در بیش از ۶۰٪ شرکتهای مورد

بررسی ارتباط معنادار بین تغییرات بهای تمام شده و تغییرات ارزش افزوده بازار وجود دارد و لذا بهای تمام شده می‌تواند حاوی اطلاعات برای ارزش افزوده بازار باشد.
با توجه به این نتایج می‌توان گفت:

« بین تغییرات بهای تمام شده و تغییرات ارزش افزوده بازار ارتباط معنادار وجود دارد. »

آزمون فرضیه‌ی فرعی سوم

نتایج این آزمون نشان می‌دهد که نسبت شرکت‌هایی که ضریب همبستگی مثبت بین تغییرات هزینه‌های عملیاتی و تغییرات ارزش افزوده بازار دارند بیش از ۶۰٪ می‌باشد. یعنی در بیش از ۶۰٪ شرکت‌های مورد بررسی ارتباط معنادار بین تغییرات هزینه‌های عملیاتی و تغییرات ارزش افزوده بازار وجود دارد و لذا هزینه‌های عملیاتی می‌تواند حاوی اطلاعات برای ارزش افزوده بازار باشد.
با توجه به این نتایج می‌توان گفت:

« بین تغییرات هزینه‌های عملیاتی و تغییرات ارزش افزوده بازار ارتباط معنادار وجود دارد. »

آزمون فرضیه‌ی فرعی چهارم

نتایج این آزمون نشان می‌دهد که نسبت شرکت‌هایی که ضریب همبستگی مثبت بین تغییرات هزینه‌های مالی و تغییرات ارزش افزوده بازار دارند کمتر از ۶۰٪ می‌باشد.
با توجه به این نتایج می‌توان گفت:

« بین تغییرات هزینه‌های مالی و تغییرات ارزش افزوده بازار ارتباط معنادار وجود ندارد. »

آزمون فرضیه‌ی اصلی

. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که نسبت شرکت‌هایی که ضریب همبستگی مثبت بین تغییرات اقلام صورت سود و زیاد و تغییرات ارزش افزوده بازار دارند بیش از ۶۰٪ می‌باشد. یعنی در بیش از ۶۰٪ شرکت‌های مورد بررسی ارتباط معنادار بین تغییرات اقلام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار وجود دارد و لذا بهای تمام شده می‌تواند حاوی اطلاعات برای ارزش افزوده بازار باشد.
با توجه به این نتایج می‌توان گفت:

« بین تغییرات هزینه‌های عملیاتی و تغییرات ارزش افزوده بازار ارتباط معنادار وجود دارد. »

خلاصه‌ی نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش به شرح جدول ذیل می‌باشد.

خلاصه‌ی نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتیجه‌ی آزمون رگرسیون خطی	فرضیه‌های پژوهش
پذیرش فرضیه‌ی H_1	فرضیه‌ی اول فرعی: بین تغییرات درآمد و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه‌ی معنادار وجود دارد.
پذیرش فرضیه‌ی H_1	فرضیه‌ی دوم فرعی: بین تغییرات بهای تمام شده و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه‌ی معنادار وجود دارد.
پذیرش فرضیه‌ی H_1	فرضیه‌ی سوم فرعی: بین تغییرات هزینه‌های عملیاتی و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه‌ی معنادار وجود دارد.

فرضیه‌های پژوهش	نتیجه‌ی آزمون رگرسیون خطی
ارزش افزوده بازار رابطه‌ی معنادار وجود دارد.	
فرضیه‌ی چهارم فرعی: بین تغییرات هزینه مالی و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه‌ی معنادار وجود دارد.	پذیرش فرضیه‌ی H_0
فرضیه‌ی اصلی: بین تغییرات ارقام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار رابطه‌ی معنادار وجود دارد.	پذیرش فرضیه‌ی H_1

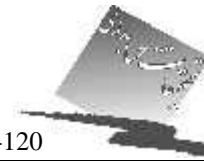
نتیجه‌گیری نهایی

این پژوهش در راستای بررسی ارتباط بین تغییرات ارقام صورت سود و زیان و تغییرات ارزش افزوده بازار صورت پذیرفت. نتایج بدست آمده نشان داد که میان تغییرات درآمد، بهای تمام شده و هزینه‌های عملیاتی با تغییرات ارزش افزوده بازار در شرکت‌های مورد مطالعه رابطه‌ی معنادار وجود دارد.

فهرست منابع

- اسلامی، علی، (۱۳۹۵)، "اهمیت ارزش افزوده"، فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات مالی، صص ۷۵-۹۴.
- پارسائیان، احمدرضا، (۱۳۹۶)، "اهمیت EVA در مقابل سود حسابداری و شاخصهای مبتنی بر سود"، فصلنامه دانش حسابرسی، ص ۳۸.
- ثقفی، آقایی، (۱۳۹۶)، "اهمیت سود حسابداری"، حسابداری و حسابرسی، دوره ۵، شماره ۶.
- جهان خانی، مرضیه، (۱۳۹۵)، "ارزش افزوده اقتصادی"، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، انجمن حسابداری ایران، سال دوم، شماره ششم، صص ۱۵۶-۱.
- شبهانگ، زهرا، (۱۳۹۶)، "اهداف گزارشگری سود"، نشریه مطالعات حسابداری و حسابرسی، انجمن حسابداری ایران.
- عالی ور، عارف، (۱۳۹۵)، "صورت سود و زیان به شکل چند مرحله ای"، فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات مالی، صص ۱۲۶-۷۶.
- عالی ور، عارف، (۱۳۹۶)، "مفهوم سود حسابداری"، مجله اقتصادی - ماهنامه بررسی مسائل و سیاستهای اقتصادی، شماره های ۷ و ۸.
- عباس زاده، راحله، (۱۳۹۶)، "مزیت‌های ارزش افزوده"، دانش و پژوهش حسابداری، انجمن حسابداری ایران، پاییز، ص ۸.
- فرقاندوست حقیقی، محمد، بنی مهد، سحر، (۱۳۹۵)، "تاریخچه پیدایش مفهوم ارزش افزوده"، حسابداری و حسابرسی، سال یازدهم، شماره ۳۷، صص ۳۰-۲۱.
10. Giroud, X., Mueller, H., (2011), "Corporate governance, product market competition, and equity prices", *Journal of Finance*, 66, 563-600.

11. Hoberg, Gerard, Gordon Phillips, and Nagpuranand Prabhala, (2013), "Product market threats, payouts, and financial flexibility", **Forthcoming, Journal of Finance** .
12. Jain, B.A., Kini, O., (2008), "The impact of strategic investment choices on post-issue operating performance and survival of US IPO firms", **Journal of Business Finance & Accounting**, 35, 459-490.
13. Kjenstad, Einar, Xunhua Su, and Xuan Tian, (2013), "Predatory threats and contractual constraints of debt", 2013 WFA Paper.

Investigation the relationship between changes of profit and loss statement items and value- added changes in companies listed in Tehran Stock Exchange

GholamReza Ali Khani¹

Master of Financial Management, Borujerd Branch, Islamic Azad University, Boroujerd, Iran

Mahmood Hemmatfar (PhD)²©

Associate Prof., Department of Accounting, Borujerd Branch, Islamic Azad University, Boroujerd, Iran

(Received: 17 December 2015; Accepted: 11 Jun 2016)

The purpose of this research is to investigate the relationship between changes in profit and loss account items and market value added changes in companies admitted to Tehran Stock Exchange. The research method in this research is descriptive-correlational and in terms of its purpose. The method of data collection has been library studies. In order to test the research hypotheses, Pearson correlation coefficient and success rate test in society have been used. The results of this study showed that there is a relationship between changes in profit and loss statement items and market value added changes, and there is a significant relationship between changes in income, cost and operating costs with changes in market value added in the companies studied.

Keywords: Value Added Market, Financial Expenses, Items Changes.

---

¹ rezaalikhani100@yahoo.com

² dr.hematfar@yahoo.com © (Corresponding Author)